

Nr 282.

Av herr **Andersson** i Igelboda, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 171, angående anslag för budgetåret 1942/43 till centrala verkstadsskolor m. m.*

I proposition nr 171 angående anslag för budgetåret 1942/43 till centrala verkstadsskolor m. m. behandlas jämväl frågan om grunderna för rörligt löne-tillägg åt rektorer och lärare vid centrala verkstadsskolor samt vid verkstads-skolor för viss arbetslös ungdom. Kungl. Maj:t föreslår i detta hänseende, att tillägg skall utgå beräknat efter 14 procent å för respektive lärare fastställda lönebelopp. Detta förslag bygger på ett yttrande från statskontoret, i vilket yttrande lärarna vid yrkesskolorna för viss arbetslös ungdom likställas med vissa arvodestagare, för vilka dyrtidstillägget beräknas komma att utgå med nämnda procentsats. Även för lärarna vid centrala verkstadsskolor föreslår statskontoret samma dyrtidstilläggsberäkning eller sålunda 14 procent.

Skolöverstyrelsen har emellertid i yttrande över en från slöjd- och yrkeslärarnas riksförbund gjord underdånig framställning angående dyrtidstillägg och rörligt tillägg åt lärare vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom samt en framställning från samma förbund angående lärarnas vid centrala verkstadsskolor löneförhållanden tillstyrkt, att rörligt tillägg skulle utgå i huvudsak efter enahanda grunder, som gälla för statens befattningshavare med lön enligt löneplan A i civila avlöningsreglementet. Beträffande lärarna vid yrkesskolor för arbetslös ungdom föreslår skolöverstyrelsen dessutom, att den av 1940 års riksdag medgivna löneförbättringen å 9 procent å vissa arvoden höjes till 18 procent från och med den 1 juli 1941 till och med den 30 juni 1942.

Rörande sitt förslag beträffande yrkesskolorna för viss arbetslös ungdom anför skolöverstyrelsen bl. a.:

»När överstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande den 17 april 1940 angående dyrtidstillägg åt lärare vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom ansåg skäligt med ett uppräknande av då utgående löner med exempelvis 9 procent, utgick överstyrelsen från det procentuella rörliga tillägg å 9 procent, som under första kvartalet 1940 utgick till statens tjänstemän. Vid avgivande av berörda underdåniga utlåtande ägde överstyrelsen ännu icke kännedom om, att det rörliga tillägget för statens tjänstemän skulle från och med den 1 april 1940 utgå med 12 %. Från och med den 1 juli 1940 och allt fortfarande har samma tillägg utgått med 15 %. Utöver detta tillägg har från och med den 1 januari 1941 för statens tjänstemän utgått kristillägg med 4 %, från och med den 1 juli 1941 med 8 % samt från och med den 1 januari 1942 med 12 %. För närvarande utgår alltså till statens tjänstemän

ett tillägg å tillhoppa 27 %. Lärarna vid verkstadsskolorna för viss arbetslös ungdom, vilkas löner helt utgå av statsmedel, äro således i långt mindre grad kompenserade för levnadskostnadernas ökning än statens tjänstemän. Även om de flesta av de nu ifrågavarande verkstadsskolorna stå under avveckling, så tala dock starka rimlighetsskäl för att de icke förutom den osäkra ställning, som de hava på grund av skolornas mycket provisoriska karaktär, också skola i löneavseende stå långt efter vad som med hänsyn till levnadskostnadernas stegring ansetts skäligt för andra lärargrupper. Överstyrelsen anser sig därför böra i princip tillstyrka, att lärarna vid verkstadsskolorna för viss arbetslös ungdom erhålla en bättre kompensation för levnadskostnadernas stegring än den nu utgående löneförbättringen å 9 procent.

Vid avvägandet av de förbättrade grunderna för löneförbättringen finner sig överstyrelsen böra göra en jämförelse med löneförhållandena vid de centrala verkstadsskolorna. Statsbidragen vid dessa utgå med hela lönen, denna dock därvid beräknad högst efter en i författning föreskriven tariff med särskilt angivet belopp för rektor och beträffande övriga lärare särskilt angivet belopp för yrkesavdelning. De för de centrala verkstadsskolorna sålunda fastställda beloppen äro lägre än de, som i 1938 års statsverksproposition angivits för lärare vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom.

I underdånigt utlåtande denna dag har överstyrelsen beträffande löner åt rektor och övriga lärare vid centrala verkstadsskolor föreslagit en kompensation för levnadskostnadernas stegring av samma storlek, som utgår till statens tjänstemän. Att giva lärarna vid verkstadsskolorna för viss arbetslös ungdom löneförbättring efter enahanda grunder skulle, på grund av vad nyss berörts, leda till att de under innevarande budgetår finge avlöning till belopp, som ej kunde uppnås av lärarna vid de blivande centrala verkstadsskolorna. För budgetåret 1942/43, under vilket lönerna vid arbetslöshetsskolorna synas komma att utgå efter samma grunder som vid de centrala verkstadsskolorna, skulle dock likställdhet uppnås. För innevarande budgetår finner sig överstyrelsen böra, utan att formellt anknyta till bestämmelserna om rörligt tillägg och kristillägg för statens tjänstemän, utgå från en löneförbättring, som procentuellt understiger de under samma budgetår till statens tjänstemän utgående tilläggen — 23 procent under första halvåret och 27 procent under andra halvåret. Överstyrelsen anser en löneförbättring å exempelvis 18 procent i stället för nuvarande 9 procent vara skälig för budgetåret 1941—42. För budgetåret 1942/43 synes samma löneförbättring böra beräknas, som kan komma att beslutas för de centrala verkstadsskolorna, med för dessa bestämda grundlöner såsom underlag.»

Beträffande löneförhållandena vid centrala verkstadsskolorna anför skolöverstyrelsen:

»I slöjd- och yrkeslärarförbundets framställning har framhållits, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 171 till riksdagen den 14 februari 1941 angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor m. m. föreslås, att statsbidrag till

lärarnas avlöning skulle utgå med vissa för olika dyrortsgrupper skiljaktiga belopp, vilka belopp emellertid äro 700—800 kronor lägre än de nu utgående statsbidragen till lärare vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom. I skrivelsen framhålles vidare: 'Departementschefen har ock i proposition anfört, att han avser, att dyrtidskompensation skall tilläggas dessa belopp med vad som vid tiden för skolornas igångsättande kan anses vara skäligt'. Det framhålles även, att Kungl. Maj:t godtagit verkstadsskoleutredningens förslag, att lärare vid central verkstadsskola skulle åtnjuta lön, som i huvudsak motsvarade 16:e lönegraden i den statliga löneplan, som vid förslaget avgivande var gällande för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk.

Riksförbundets framställning utmynnar i en hemställan, att antingen dyrtidskompensation må utgå på beslutade statsbidrag till lärare vid centrala verkstadsskolor efter samma grunder som gälla för statens befattningshavare eller — såsom ett av riksförbundet framför det nämnda förslaget föredraget alternativ — att statsbidrag till lärare vid centrala verkstadsskolor må utgå enligt 16:e lönegraden i civila avlöningsreglementet.

Enligt överstyrelsens uppfattning måste det anses skäligt, att en — redan vid nyssnämnda propositions avgivande förutsatt — dyrtidskompensation kommer lärarna vid de planerade nya centrala verkstadsskolorna till del och att denna kompensation bör gälla såväl rektorerna som övriga lärare.

Vad de båda av slöjd- och yrkeslärarnas riksförbund framlagda alternativen beträffar, anser sig överstyrelsen icke nu böra upptaga det senare alternativet till prövning, då statsbidragen till avlöning åt rektor och övriga lärare vid central verkstadsskola fastställts i Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 augusti 1941 nr 716 angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor. Att redan nu vid skolornas start företaga en ändring av dessa fastställda grundbelopp anser sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka.

Med avseende på frågan om dyrtidskompensation med utgångspunkt från de i nyssnämnda kungörelse fastställda bidragsbeloppen synes det överstyrelsen skäligt, att sådan kompensation beredes de blivande befattningshavarna redan från början av skolornas verksamhet, vilket även synes hava varit föredragande departementschefens avsikt, såsom av riksförbundet framhållits i ovan citerade uttalande i den föreliggande framställningen. Med avseende på storleken av dyrtidskompensationen synes det även överstyrelsen skäligt, att densamma bestämmes till belopp motsvarande summan av det rörliga tillägg och kristillägg, som skulle utgå till tjänstemän, å vilka civila avlöningsreglementet är tillämpligt. Enligt de för första kvartalet 1942 gällande bestämmelserna för tjänstemän av sistberörda slag utgår för närvarande en dyrtidskompensation av 27 procent bortsett från den maximering, som inträder för högre löntagare. Den förutsatta dyrtidskompensationen synes överstyrelsen icke böra i nu förevarande sammanhang fixeras för hela budgetåret 1942/43 utan synes böra vara rörlig och följa ändringarna i dyrtidskompensationen

för statens tjänstemän på sådant sätt, att den procentuella dyrtidskompensationen för rektorer och övriga lärare vid centrala verkstadsskolor bestämmes så, att den för varje kvartal är lika med summan av det procentuella rörliga tillägget och det procentuella kristillägget till statens tjänstemän med lön enligt löneplan A i civila avlöningsreglementet.»

De av skolöverstyrelsen anförda skälen för beräkning av de rörliga lönetilläggen åt lärare vid centrala verkstadsskolor och skolor för viss arbetslös ungdom efter samma grunder som gälla för befattningshavare vid den civila statsförvaltningen finner jag övertygande. Jag anser det även vara angeläget, att lärarbefattningarna vid nämnda skolor givas en sådan placering i lönehänseende, att man kan till innehavare av tjänsterna erhålla de mest kvalificerade krafter, vilka icke allenast ha en teoretisk utbildning såsom lärare utan även praktisk erfarenhet från en längre tids verksamhet inom näringslivet. Om sådana krafter skola kunna förvärfvas, får ej lönen sättas för låg eller befattningshavarna givas en ställning, som ger anledning till tveksamhet om samhällets uppskattning av betydelsen av deras gärning.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen, vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag, måtte besluta:

1. att rörligt tillägg skall utgå på beslutade statsbidrag till rektor och lärare vid centrala verkstadsskolor enligt samma grunder som gälla för statens befattningshavare med lön enligt löneplan A i civila avlöningsreglementet,

2. att statsunderstöd för avlöning åt rektor och övriga lärare vid de verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, som icke organiseras såsom centrala verkstadsskolor, må från och med budgetåret 1942/43 utgå med belopp, beräknat såsom för central verkstadsskola och med beräkning av samma löneförbättring, som kan komma att för dessa bliva bestämd,

3. att den av 1940 års riksdag medgivna löneförbättringen å 9 procent å vissa arvoden vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom skall höjas till 18 procent från och med den 1 juli 1941 till och med den 30 juni 1942 samt

4. att höja det av Kungl. Maj:t äskade anslaget

a) till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor från 450 000 kronor med 50 000 kronor till 500 000 kronor,

b) till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom från 550 000 kronor med, till lönetillägg budgetåret 1942/43 30 000 kronor och för tiden 1/7 1941—30/6 1942 med 60 000 kronor till 640 000 kronor.

Stockholm den 23 mars 1942.

Martin Andersson.
